

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. สรุปการวิจัย

อาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลักของเกษตรกรไทย ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวไปจนถึงเพื่อการส่งออก เพื่อให้เป็นมาตรฐานในการเลี้ยง กรมปศุสัตว์เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตปศุสัตว์ในประเทศไทย จึงได้มีการกำหนดกฎระเบียบ กฎหมาย รวมถึงมาตรฐานต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานระดับประเทศ โดยมาตรฐานดังกล่าวมีข้อกำหนดและเกณฑ์การปฏิบัติที่มีผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ ของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับ การผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดสุพรรณบุรี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนตามรายชื่อฟาร์มที่ได้รับการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรดี สำหรับฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2550 จำนวน 261 ฟาร์ม ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยสุ่มแบบง่าย คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรคำนวณ Taro Yamane (1973) อ้างถึงใน จินดา ขลิบทอง (2544: 19-20) กำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ผู้วิจัยยอมรับได้ (ร้อยละ 7) ได้กลุ่มตัวอย่าง 115 ฟาร์ม คิดเป็น

ร้อยละ 44.06 ของประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามและทำการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติมในรายที่กรอกแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ระหว่างวันที่ 15 มกราคม ถึง วันที่ 23 มกราคม 2551 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

สภาพทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 43.31 ปี เกือบครึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.58 คน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรของเกษตรกร พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ รองลงมาบางส่วนเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคาร มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์และกลุ่มบริษัทผู้ผลิตสัตว์ และอีกประมาณหนึ่งในสิบที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เนื้อเฉลี่ย 5.73 ปี ได้รับการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่เนื้อเฉลี่ยเพียง 2.77 ครั้ง การศึกษาดูงานการผลิตไก่เนื้อมากที่สุดเป็นการเข้าไปศึกษาดูงานจากฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อประเภทประกันราคา รองลงมาเป็นประเภทฟาร์มอิสระ ประเภทบริษัทผู้ผลิตสัตว์และฟาร์มประเภทรับจ้างเลี้ยง ตามลำดับ ส่วนการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ พบว่า ชาวสารที่เกษตรกรได้รับมีหลายแหล่งทั้งสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อสิ่งพิมพ์ โดยสื่อบุคคลมีบทบาทในการให้ข่าวสารมากที่สุดได้แก่สื่อจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและพนักงานขายปัจจัยการผลิตทางการเกษตร สื่อมวลชนจากสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ จากวารสารทางการเกษตร เอกสารแผ่นพับทางการเกษตร ตามลำดับ

สภาพทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.05 คน เงินลงทุนในการผลิตไก่เนื้อใช้ทุนส่วนตัว จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารพาณิชย์ กุ๊ยมเพื่อนบ้าน สหกรณ์ชุมชน และนายทุนเงินกู้ท้องถิ่น ตามลำดับ ด้านการผลิตไก่เนื้อเกษตรกรมีไก่เนื้อเลี้ยงต่อรุ่นเฉลี่ย 24,679.13 ตัวต่อรุ่น ความหนาแน่นในการเลี้ยง เฉลี่ย 10.18 ตัวต่อตารางเมตร มีจำนวนโรงเรือนแต่ละฟาร์มส่วนใหญ่ 1 - 2 โรงเรือน รองลงมา 3 - 5 โรงเรือน และจำนวนไม่มากมี 6 - 10 โรงเรือน อัตราแลกเนื้อในการผลิตไก่เนื้อเฉลี่ยที่ 1.77 ประเภทการผลิตไก่เนื้อที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงส่วนใหญ่จะเป็นประเภทประกันราคา มีรายได้จากการผลิตไก่เนื้อในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 413,600 บาทต่อปี โดยมีรายได้อื่นนอกเหนือจากการผลิตไก่เนื้อเฉลี่ย 129,358.49 บาทต่อปี สภาพโดยทั่วไปเกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สิน

1.3.2 การผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ

เมื่อพิจารณาการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ทำเลที่ตั้งฟาร์ม พบว่า เกษตรกรทุกรายฟาร์มอยู่ห่างจากโรง

ฆ่าสัตว์ปีก ห่างจากตลาดนัดค้าสัตว์ปีก ไม่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร ขออนุญาตจากองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในการผลิตไก่เนื้อ และทุกฟาร์มอยู่ในบริเวณโล่งโปร่ง ไม่อับอากาศ ฟาร์มเกือบทั้งหมด อยู่ในทำเลที่มีการคมนาคมสะดวกรถบรรทุกเข้า – ออกได้ อยู่ในบริเวณไม่มีน้ำท่วมขัง มีที่ตั้งฟาร์มอยู่ห่างจากแหล่งชุมชนไม่น้อยกว่า 300 เมตร บางรายที่ฟาร์มมีระยะห่างจากชุมชนไม่ได้ตามข้อกำหนด เพราะเป็นฟาร์มเก่าตั้งมานานชุมชนมีการขยายออกมาสู่ฟาร์ม

2) ลักษณะของฟาร์ม พบว่า เกษตรกรทุกรายมีบ้านพักและสำนักงาน

แยกออกจากบริเวณเลี้ยงสัตว์ ถนนภายในฟาร์มเหมาะสมกับขนาดรถเข้า – ออก ฟาร์มส่วนใหญ่ได้จัดแบ่งพื้นที่เลี้ยงสัตว์ โรงเก็บอาหาร พื้นที่ทำลายซากเป็นสัดส่วน ถนนภายในฟาร์มทำด้วยวัสดุคังทนถาวร และฟาร์มมีผังแสดงการจัดแบ่งพื้นที่เกษตรกรบางรายไม่สามารถจัดทำผังแสดงการจัดแบ่งพื้นที่ได้เพราะเป็นฟาร์มขนาดเล็กพื้นที่จัดวางไม่เป็นสัดส่วน

3) ลักษณะโรงเรือน พบว่า เกษตรกรทุกรายมีโรงเรือนขนาดเหมาะสม

กับจำนวนไก่ และที่หน้าประตูโรงเรือนมีอ่างน้ำยาจุ่มเท้าฆ่าเชื้อโรค ฟาร์มส่วนใหญ่โรงเรือนเลี้ยงสัตว์สร้างด้วยวัสดุคังทนถาวรสามารถทำความสะอาดได้ วัสดุที่ใช้สร้างโรงเรือนไม่มีส่วนยื่นแหลมเป็นอันตรายต่อสัตว์ ฟาร์มมากกว่าสามในสี่สามารถควบคุมการระบายอากาศ ฝุ่นละออง อุณหภูมิ ความชื้น แสงสว่าง แก๊สเสีย ภายในโรงเรือนได้ตามข้อกำหนด แต่มีเกษตรกรบางรายไม่สามารถสร้างโรงเรือนด้วยวัสดุคังทนถาวรได้เพราะมีข้อจำกัดด้านต้นทุนในการสร้างโรงเรือนและปริมาณไก่เนื้อที่เลี้ยงมีไม่มาก

4) การจัดการโรงเรือน พบว่า เกษตรกรทุกรายมีอุปกรณ์ทำความสะอาด

สะอาด ฆ่าเชื้อโรงเรือนให้สะอาดตามมาตรฐานกำหนด มีการจัดเตรียมความพร้อมโรงเรือนและอุปกรณ์ก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง มีการดูแลซ่อมแซมโรงเรือนและอุปกรณ์อยู่ในสภาพดีให้มั่นใจว่ามีความปลอดภัยต่อไก่ เมื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรงเรือนและอุปกรณ์แล้วปิดพักโรงเรือนไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนนำไก่ชุดใหม่เข้า เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีการดูแลโรงเรือนและอุปกรณ์ระหว่างเลี้ยงตามหลักสุขาภิบาลกำหนด มีการจัดวางระบบอุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงไก่ให้อยู่ในสภาพสะดวกใน

การปฏิบัติงานเสมอ เกษตรกรบางรายไม่สามารถทำได้เพราะเป็นฟาร์มเก่าอุปกรณ์ในโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่เป็นแบบไม่ยุ่งยากการจัดวางไม่เป็นระเบียบ

5) การจัดการเครื่องอุปกรณ์ในโรงเรือน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอุปกรณ์สำรองเมื่อเกิดความเสียหาย และเมื่อพบอุปกรณ์การเลี้ยงแบบอัตโนมัติที่จำเป็นต่อสวัสดิภาพของสัตว์ชำรุดรีบแก้ไขทันที มีการตรวจสอบสภาพอุปกรณ์การเลี้ยงแบบอัตโนมัติที่จำเป็นต่อสวัสดิภาพของสัตว์ทุกวันตามลำดับ และมากกว่าสามในสี่มีระบบสัญญาณเตือนกรณีฉุกเฉิน เช่น ระบบไฟฟ้าขัดข้อง เกษตรกรบางรายไม่ใช้ระบบสัญญาณเตือนภัยเพราะอุปกรณ์ในการเลี้ยงเป็นแบบไม่ได้ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าหรือไม่ได้ใช้ระบบการเลี้ยงอัตโนมัติ

6) การจัดการด้านบุคคล พบว่า เกษตรกรทุกรายมีจำนวนผู้เลี้ยงไก่ในโรงเรือนตามมาตรฐาน เกือบทั้งหมดมีสัตวบาลประจำฟาร์ม ผู้ดูแลการผลิตไก่เนื้อมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ และมากกว่าสามในสี่มีสัตวแพทย์ดูแลการผลิตไก่เนื้อ ผู้ที่ดูแลสัตว์ได้รับการตรวจสอบสุขภาพ ตรวจโรคเป็นประจำทุกปี และบุคลากรในฟาร์มได้รับการฝึกอบรมหรือพัฒนาอย่างน้อยปีครั้งตามข้อกำหนด เกษตรกรบางรายที่ไม่สามารถรับการฝึกอบรมได้ทุกปีเพราะได้รับการเชิญให้ฝึกอบรมในบางปีเท่านั้น

7) คู่มือการจัดการฟาร์ม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีคู่มือการจัดการฟาร์มแสดงให้เห็นระบบการเลี้ยง การจัดการฟาร์มและการบันทึกข้อมูล ในรายละเอียดบ่งบอกถึงการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ บ่งบอกถึงการจัดการดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีก บ่งบอกถึงการจัดการสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม บ่งบอกถึงวิธีการให้น้ำและอาหาร บ่งบอกถึงวิธีการเตรียมโรงเรือนก่อนเข้าลูกไก่ และบ่งบอกถึงวิธีการกักลูกไก่ตามลำดับ เกษตรกรบางรายมีรอบการผลิตไก่เนื้อรวมถึงปริมาณไก่เนื้อแต่ละรอบไม่สม่ำเสมอทำให้การจัดทำคู่มือการจัดการฟาร์มขาดความต่อเนื่อง

8) ระบบการบันทึกข้อมูล พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านการผลิตได้แก่ ข้อมูลตัวสัตว์ สุขภาพสัตว์ การผลิต และข้อมูลผลผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่มีบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานของฟาร์มด้านบุคลากร และมีการเก็บระบบบันทึกข้อมูลและสถิติของฟาร์มไว้อย่างน้อย 2 ปี เพื่อตรวจสอบย้อนหลังได้ตามลำดับ เกษตรกรบางรายไม่สามารถจัดเก็บบันทึกข้อมูลได้ในระยะ 2 ปี เพราะสถานที่เก็บมีจำกัด

9) การจัดการด้านอาหารสัตว์และน้ำ พบว่า เกษตรกรทุกรายนำอาหารสัตว์มาจากแหล่งที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ ใช้ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ที่สะอาดแห้ง ไม่ผ่านการนำไปบรรจุวัตถุดิบที่มีสารปนเปื้อน มีสถานที่เก็บรักษาอาหารสัตว์แยกต่างหากไม่รวมกับวัตถุดิบอื่น ยาที่ผสมอาหารเพื่อป้องกันโรคอยู่ในการควบคุมดูแลของสัตวแพทย์ น้ำที่นำมาใช้ในฟาร์ม

อยู่ในบริเวณที่สามารถป้องกันสารปนเปื้อน มูลสัตว์หรือน้ำเสียจากแหล่งต่างๆได้ ไก่ในฟาร์มมีน้ำกินอย่างเพียงพอ เกษตรกรเกือบทั้งหมดใช้ภาชนะในการให้อาหาร ให้น้ำที่เหมาะสมกับจำนวนไก่ และเกษตรกรส่วนใหญ่มีการจัดสูตรอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อตามความเหมาะสมกับอายุและพันธุ์ไก่ มีการตรวจสอบคุณภาพอาหารสัตว์และน้ำเป็นประจำตามลำดับ แต่เกษตรกรบางรายไม่มีการตรวจสอบอาหารและน้ำเพราะใช้อาหารจากโรงอาหารสัตว์ที่เชื่อถือได้และน้ำใช้น้ำประปาคิดว่าปลอดภัยแล้วจึงไม่ได้ส่งตรวจ

10) การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การป้องกันและควบคุมโรค พบว่า

เกษตรกรทุกรายมีระบบป้องกันควบคุมโรคจากบุคคลเข้า – ออกฟาร์ม ไก่ทุกตัวได้รับวัคซีนป้องกันโรคตามหลักวิชาการ เมื่อพบว่าไก่ตายสูงรีบแจ้งสัตวแพทย์ผู้ควบคุมพื้นที่ และเกษตรกรเกือบทั้งหมดมีระบบป้องกันควบคุมโรคจากยานพาหนะเข้า – ออกฟาร์ม มีบริเวณสำหรับไก่ป่วยแยกออกจากฝูงต่างหาก เกษตรกรบางรายไม่ได้จัดบริเวณสำหรับไก่ป่วยไว้เพราะเมื่อเห็นว่าไก่ป่วยก็จะฆ่าทิ้งแล้วฝังหรือเผาทันที

11) การจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า เกษตรกรทุกรายมีการทำลายซาก

ไก่ตายโดยวิธีฝังหรือเผา เมื่อวัสดุรองตัวไก่เปื้อกหรือขึ้นรับนำออกจากโรงเรือนทันที พื้นที่รอบโรงเรือนเลี้ยงสัตว์รัศมีอย่างน้อย 3 เมตรโล่งและสะอาด มีอุปกรณ์กำจัดสัตว์พาหะนำโรคอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมใช้ เกษตรกรเกือบทั้งหมดเมื่อพบซากไก่ตายรีบนำซากไก่ใส่ถุงพลาสติกกันน้ำนำไปปิดปากถุงให้มิดชิดแล้วนำไปทิ้งบริเวณที่เตรียมไว้ กรณีปลดไก่มีการบำบัดฆ่าเชื้อวัสดุรองพื้นก่อนนำไปกำจัดเสมอ รถบรรทุกวัสดุรองพื้นใช้แล้วมีผ้าใบคลุมป้องกันการตกหล่นขณะขนย้ายเสมอ และวัสดุที่ใช้รองพื้นแล้วไม่นำกลับมาใช้อีก เกษตรกรส่วนใหญ่บำบัดน้ำที่ใช้ล้างโรงเรือนก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะเสมอ แต่เกษตรกรบางรายเลี้ยงไก่เนื้อบนบ่อปลาน้ำที่ใช้ล้างโรงเรือนลงสู่บ่อปลาจึงไม่ได้บำบัดน้ำในส่วนนี้

1.3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ

เกษตรกรบางส่วนระบุว่าประสบปัญหาในการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อและได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อสรุปได้ดังนี้

1) ท่าเลที่ตั้งของฟาร์ม พบว่า เกษตรกรบางรายประสบปัญหาฟาร์มอยู่

ใกล้แหล่งชุมชน ฟาร์มอยู่ในบริเวณที่ลุ่มมีน้ำท่วมขัง ฟาร์มอยู่ในแหล่งการคมนาคมไม่สะดวก และเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ฟาร์มควรอยู่ในแหล่งชุมชนได้ และเมื่อเจ้าหน้าที่รัฐมาตรวจ ลักษณะทำเลที่ตั้งฟาร์มไม่ต้องตรวจโดยละเอียดควรผ่อนผันบ้าง

2) ลักษณะฟาร์ม พบว่า เกษตรกรบางรายประสบปัญหาฟาร์มมีขนาดเล็ก ระยะห่างโรงเรียนแคบ การจัดแบ่งพื้นที่ไม่เป็นสัดส่วน ถนนทำด้วยลูกรัง หินคลุก ต้องปรับปรุงทุกปี และเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า รัฐควรให้ความรู้และควรมีงบประมาณสนับสนุนในการ ปรับปรุงฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐาน และควรลดหย่อนระยะห่างของโรงเรียนตามข้อกำหนดบ้าง

3) ลักษณะโรงเรียน พบว่า เกษตรกรบางรายประสบปัญหาฟาร์มมีโรงเรียน เป็นโรงเรียนเปิดไม่มีการตรวจวัดระบบระบายอากาศ ฝุ่นละออง อุณหภูมิ ความชื้น และแก๊สเสีย วัสดุที่ใช้สร้างโรงเรียนทำจากไม้มีตำหนิไม้ที่แหลมคมอาจเป็นอันตรายต่อสัตว์ได้ ลักษณะโรงเรียน ไม่คงทนถาวรมีข้อแม้เรื่องต้นทุนและเงินลงทุน และเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ระบบแสงสว่าง ด้านหน้าโรงเรียนและด้านท้ายโรงเรียน ควรมีการตรวจวัดค่าแสงสว่างที่แตกต่างกัน และควร ส่งเสริมโรงเรียนบนบ่อปลาเพื่อลดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม

4) การจัดการโรงเรียน พบว่า เกษตรกรบางรายประสบปัญหาไม่มีผู้แนะนำ วิธีการดูแลโรงเรียนและอุปกรณ์ระหว่างเลี้ยง โรงเรียนเป็นโรงเรียนเก่าจัดระเบียบการวางอุปกรณ์ การเลี้ยงยาก และเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการควบคุมราคาหรือลดหย่อนค่าวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการปรับปรุงโรงเรียน และควรมีการผ่อนผันรายละเอียดในการปรับปรุงโรงเรียน ตามข้อกำหนด

5) การจัดการด้านเครื่องมืออุปกรณ์ภายในโรงเรียน พบว่า เกษตรกรประสบ ปัญหาไม่มีอุปกรณ์ระบบสัญญาณเตือนกรณีฉุกเฉินซึ่งเป็นฟาร์มที่มีอุปกรณ์การเลี้ยงไม่เป็น อัตโนมัติ และไม่ได้จัดเตรียมอุปกรณ์สำรองใช้ระหว่างเลี้ยง ซึ่งเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการวิจัยเพื่อหาวัสดุทดแทนอุปกรณ์การเลี้ยงอัตโนมัติที่มีราคาแพง และควรใช้ไม้ไผ่ผ่านำไปใช้ แทนอุปกรณ์ให้อาหารเพราะหาได้ง่าย

6) การจัดการด้านบุคคล พบว่า เกษตรกรบางรายประสบปัญหาผู้ดูแล ไข่ขาดความรู้ความเข้าใจการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ ผู้ดูแลไก่ไม่ได้ตรวจ สุขภาพทุกปี การเลี้ยงไก่เนื้อเป็นการเลี้ยงแบบใช้ภูมิปัญญาเป็นหลัก และเกษตรกรได้ให้ ข้อเสนอแนะว่า รัฐควรสนับสนุนการฝึกอบรมอย่างทั่วถึง และรัฐควรส่งเสริมเทคโนโลยีด้านการ ผลิต ควรมีการสนับสนุนการฝึกอบรมเพิ่มเติมในเรื่องใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตไก่เนื้อตาม มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ

7) *คู่มือการจัดการฟาร์ม* พบว่า เกษตรกรบางรายประสบปัญหาว่าการจัดทำคู่มือยากเลยไม่ทำ บางส่วนจัดทำได้บางข้อกำหนดแต่ไม่ครบถ้วน และเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การทำคู่มือการจัดการฟาร์มควรเป็นแบบผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีกับภูมิปัญญาของเกษตรกร

8) *ระบบการบันทึกข้อมูล* พบว่า เกษตรกรบางรายประสบปัญหาการเก็บบันทึกข้อมูลไม่ถึง 2 ปี เพราะสถานที่เก็บมีจำกัด บางส่วนไม่ได้จัดทำบันทึกเลยเพราะไม่มีเวลาเขียน และเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การเก็บข้อมูลควรเก็บไว้แค่ 1 ปี และการบันทึกข้อมูลควรให้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้จัดรายละเอียดให้

9) *การจัดการด้านอาหารสัตว์และน้ำ* พบว่า เกษตรกรบางรายประสบปัญหาไม่ได้ตรวจสอบคุณภาพอาหารและน้ำก่อนให้สัตว์กิน บางส่วนไม่มีความรู้ด้านการจัดสูตรอาหาร และเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่รัฐควรหมั่นตรวจและควบคุมคุณภาพน้ำและควรให้ความสำคัญในด้านนี้ให้มากขึ้นด้านอาหารสัตว์ก่อนจะมาถึงมือเกษตรกร หรือถึงฟาร์มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านนี้ควรตรวจสอบให้

10) *การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การป้องกันและการควบคุมโรค* พบว่า เกษตรกรบางรายประสบปัญหาไม่มีระบบควบคุมโรคเข้า – ออก และไม่มีบริเวณแยกไก่ป่วย ไก่ตายตามข้อกำหนด ซึ่งเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่รัฐควรกำกับดูแลฟาร์มที่เป็นโรงเรือนเปิดมากกว่าฟาร์มที่เป็นโรงเรือนปิด และควรมีการเฝ้าระวังสุขภาพสัตว์ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อเป็นการป้องกัน

11) *การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม* พบว่า เกษตรกรบางรายประสบปัญหาไม่มีการบำบัดน้ำก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ และเกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า รัฐต้องส่งเจ้าหน้าที่ออกตรวจเมื่อเกิดโรคระบาดในพื้นที่ใกล้เคียง ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรช่วยกันดูแลปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานในจังหวัดสุพรรณบุรี มีสิ่งที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงานมีอายุเฉลี่ย 43.31 ปี ในช่วงอายุนี้การศึกษาภาคบังคับกำหนดให้จบในชั้นประถมศึกษา มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.58 คน การผลิตไก่เนื้อใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การจัดการฟาร์มจัดระบบยาก เกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตไก่เนื้อ 5.73 ปี โดยได้รับการฝึกอบรมการผลิตไก่เนื้อเฉลี่ยเพียง 2.77 ครั้ง ซึ่งการฝึกอบรมยังไม่ถึง (ร้อยละ 50) ตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อที่กำหนดไว้ให้มีการฝึกอบรมอย่างน้อยปีละครั้ง การศึกษาดูงานการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อเกษตรกรมีความสนใจที่จะไปศึกษาดูงานจากฟาร์มผู้เลี้ยงไก่เนื้อประเภทประกันราคาเป็นส่วนใหญ่ ตามประเภทการเลี้ยงของเกษตรกรเอง ชาวสารที่เกษตรกรได้รับโดยภาพรวมในรอบการผลิตที่ผ่านมามีหลายแหล่ง ทั้งจากสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อสิ่งพิมพ์ เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า สื่อบุคคลมีบทบาทในการให้ข่าวสารแก่เกษตรกรมากที่สุดโดยได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานขายปัจจัยการผลิตทางการเกษตร สำหรับสื่อมวลชนจะมีบทบาทในการให้ข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันมากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสารโบว์ลัวร์แผ่นพับตามลำดับ ส่วนสื่อทางอินเทอร์เน็ตมีจำนวนไม่มากซึ่งอาจเป็นผลมาจากพื้นฐานการศึกษาของเกษตรกรที่อาจจะมีความยุ่งยากในการรับข้อมูลข่าวสารด้านนี้

สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เงินลงทุนในการผลิตไก่เนื้อเป็นการใช้เงินทุนส่วนตัวก่อน ถ้าไม่พอก็จะกู้ยืมเงินลงทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นอันดับต้นๆ รองลงมาก็กู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ นายทุนปล่อยเงินกู้ท้องถิ่นและกู้ยืมจากเพื่อนบ้าน ตามลำดับ ในการผลิตไก่เนื้อ เกษตรกรแต่ละฟาร์มมีโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.3) มี 1-2 โรงเรือน และมีปริมาณไก่ที่เลี้ยงต่อรุ่นทั้งฟาร์มเฉลี่ย 24,679 ตัว ความหนาแน่นในการเลี้ยงเฉลี่ย 10.18 ตัวต่อตารางเมตร ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงต่อรุ่นเฉลี่ย 44.90 วัน โดยมีค่าอัตราแลกเนื้อ (FCR) เฉลี่ย 1.77 ส่งผลให้เกิดรายได้จากการผลิตไก่เนื้อในรอบปีที่ผ่านมาของเกษตรกรเฉลี่ย 413,600 บาทต่อปี และเกษตรกรยังมีรายได้อื่นนอกเหนือจากการผลิตไก่เนื้อเฉลี่ย 129,358 บาทต่อปี สภาพทั่วไปของเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีหนี้สินอยู่

2.2 การผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ

2.2.1 การผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ เมื่อพิจารณาการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรทุกรายและเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ ยกเว้นบางข้อกำหนดที่เกษตรกรบางรายไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ครบถ้วนสาเหตุดังกล่าวเกิดจากฟาร์มของเกษตรกรเป็นฟาร์มเก่าตั้งมานานอยู่ห่างไกลแหล่งชุมชนการคมนาคมไม่สะดวกบางครั้งมีน้ำท่วมขังแต่ปัจจุบันชุมชนได้มีการขยายเข้ามาใกล้ฟาร์มมากขึ้นทำให้สภาพฟาร์มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไก่เนื้อใช้งานมานานทำให้ชำรุดไปบ้างการปรับปรุงเป็นไปได้ยากซึ่งเกษตรกรมีข้อจำกัดด้านต้นทุนในการปรับปรุงจึงทำได้แค่ให้ใช้งานได้เท่านั้น บางรายเป็นฟาร์มขนาดเล็กไม่เพียงพอต่อการจัดแบ่งพื้นที่ภายในฟาร์มให้เป็นสัดส่วน ปริมาณไก่เนื้อที่เลี้ยงมีปริมาณไม่มากบางครั้งรอบการผลิตไก่เนื้อไม่สม่ำเสมอซึ่งเกิดขึ้นกับเกษตรกรรายย่อยทำให้ขาดความสนใจการจัดการภายในฟาร์มในด้านการปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ในโรงเรือนให้พร้อมใช้ก่อนลงลูกไก่ ขาดการจัดทำคู่มือการจัดการฟาร์มที่บ่งบอกถึงวิธีการจัดการอย่างครบถ้วน บุคลากรในฟาร์มมีจำนวนจำกัดและขาดการฝึกอบรมการผลิตไก่เนื้ออย่างสม่ำเสมอ ในการตรวจสอบคุณภาพอาหารสัตว์และน้ำเกษตรกรใช้อาหารสัตว์จากบริษัทผลิตอาหารสัตว์ที่เชื่อถือได้และน้ำที่ใช้อุปโภค บริโภคในฟาร์มก็ใช้น้ำประปาที่คิดว่าสะอาดปลอดภัยจึงไม่ได้ส่งตัวอย่างไปตรวจสอบตามข้อกำหนด ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีผลเกี่ยวข้องถึงการจัดการด้านต่างๆ ของฟาร์มให้มีผลตามไปด้วย

สรุปได้ว่าผู้ผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในปริมาณที่มากสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อได้ครบถ้วนกว่าฟาร์มที่มีการผลิตไก่เนื้อในปริมาณไม่มากหรือที่เป็นเกษตรกรรายย่อย เป็นผลชี้ให้เห็นว่าฟาร์มที่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อครบถ้วนจะต้องมีองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของฟาร์มอยู่ในสภาพสมบูรณ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรจะต้องดีด้วยจึงจะส่งผลทำให้การปรับปรุงองค์ประกอบของฟาร์มเป็นไปตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อได้ง่ายขึ้น

2.2.2 ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐาน

ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็น คือ ปัญหาด้านการปรับปรุงฟาร์มให้เป็นไปตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ ปัญหาด้านการจัดการการผลิตไก่เนื้อและปัญหาด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ

- 1) ปัญหาการปรับปรุงฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในด้าน

ทำเลที่ตั้งฟาร์ม ลักษณะฟาร์มและลักษณะโรงเรือนของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่ประสบปัญหาเป็นฟาร์มที่ตั้งมานาน ฟาร์มมีขนาดเล็กการจัดสรรพื้นที่ยาก การคมนาคมไม่สะดวกบางครั้งมีน้ำท่วมขัง ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับฟาร์มเก่าการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อเป็นไปได้ยาก หรือต้องใช้เงินลงทุนที่สูงในการแก้ไขปรับปรุง

2) ปัญหาในด้านการจัดการฟาร์ม ด้านการจัดการเครื่องมืออุปกรณ์

ภายในโรงเรือน การจัดการด้านบุคคล การจัดการด้านอาหารสัตว์และน้ำ การจัดการด้านสุขภาพสัตว์การป้องกันและควบคุม การจัดการสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรบางรายขาดความรู้ความเข้าใจการจัดการด้านต่างๆในการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงเนื้อ ได้แก่ การดูแลฟาร์ม การดูแลโรงเรือน การจัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการเลี้ยงให้ถูกสุขลักษณะ การเตรียมพร้อมเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างเลี้ยงไก่เนื้อ ขาดการเอาใจใส่ในการตรวจสอบสุขภาพประจำปีของผู้ใกล้ชิดในการผลิตไก่เนื้อ การทำคู่มือการจัดการฟาร์ม การเขียนบันทึกข้อมูลระหว่างเลี้ยงไก่เนื้อและการเก็บรักษานักข้อมูล ส่วนการตรวจสอบนั้นอยู่ในด้านการตรวจสอบคุณภาพอาหารสัตว์และน้ำเกษตรกรบางรายใช้อาหารจากโรงอาหารสัตว์ที่คิดว่าเชื่อถือได้และน้ำเกษตรกรใช้น้ำประปาในการอุปโภค บริโภคภายในฟาร์มซึ่งเกษตรกรคิดว่าปลอดภัยแล้วจึงไม่ได้ส่งตัวอย่างอาหารสัตว์และน้ำไปตรวจสอบหาสารปนเปื้อนอื่นๆ ส่วนในด้านสิ่งแวดล้อมเกษตรกรบางรายเลี้ยงไก่ปริมาณไม่มาก โรงเรือนมีขนาดเล็กเมื่อปลดไก่แล้วต้องทำความสะอาดโรงเรือนโดยใช้น้ำฉีดล้างโรงเรือนคิดว่าปริมาณน้ำน้อยจึงไม่ได้บำบัดน้ำก่อนปล่อยสู่สาธารณะ

3) ด้านการปฏิบัติในการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อด้านการ

จัดทำคู่มือการจัดการฟาร์ม ระบบการบันทึกข้อมูลของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรบางรายขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความชำนาญในการจัดทำบันทึกข้อมูลการผลิตและการจัดทำคู่มือวิธีการจัดการด้านต่างๆของฟาร์มเลยทำได้ไม่ครบถ้วนตามข้อกำหนดมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อซึ่งเกิดขึ้นกับฟาร์มที่มีปริมาณไก่ที่เลี้ยงต่อรุ่นไม่มากและรอบการผลิตแต่ละปีไม่สม่ำเสมอ

2.2.3 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐาน

ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ พบว่า เกษตรกรบางรายได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะที่เอื้อประโยชน์และเพื่อขอผ่อนผันต่อการผลิตไก่เนื้อ และข้อเสนอแนะขอการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ข้อเสนอแนะที่เอื้อประโยชน์และเพื่อขอผ่อนผันต่อการผลิตไก่เนื้อให้เป็นไปได้ตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ เป็นข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เลี้ยงบางรายที่มีปริมาณการเลี้ยงไก่เนื้อไม่มาก ขนาดพื้นที่ฟาร์มเล็กและเป็นฟาร์มเก่า มีองค์ประกอบของฟาร์มไม่

ครบถ้วนตามข้อกำหนด ในการตรวจประเมินของเจ้าหน้าที่รัฐควรผ่อนผันรายละเอียดที่แก้ไขยาก ได้แก่ โรงเรือน อุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยง การแบ่งพื้นที่ภายในฟาร์ม และควรผ่อนผันอีกบางข้อกำหนด มาตรฐานฟาร์มที่ไม่เกิดผลกระทบไม่มากนัก เพื่อให้การผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรสามารถผลิตได้

2) ข้อเสนอแนะขอการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็น ข้อเสนอแนะของเกษตรกรบางรายที่ต้องการให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนในด้านต่างๆ คือ การปรับปรุงฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ การฝึกอบรมรวมถึงให้ความรู้ใหม่ๆ ในการผลิตไก่เนื้อ การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีการผลิต รวมไปถึงงบประมาณที่ใช้ในการลงทุน ด้านการตรวจสอบเกษตรกรให้ข้อเสนอแนะว่าเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบคุณภาพอาหารสัตว์และน้ำประปาที่ใช้ในการผลิตไก่เนื้อก่อนมาถึงมือเกษตรกรซึ่งมีความรู้ด้านนี้มากกว่าเกษตรกร ด้านระบาดวิทยาเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกตรวจเมื่อเกิดการโรคระบาดในพื้นที่ใกล้เคียงและควรกำกับดูแลฟาร์มที่เป็นโรงเรือนเปิดมากกว่าฟาร์มที่เป็นโรงเรือนปิดควรมีการเฝ้าระวังด้านสุขภาพสัตว์ตลอด 24 ชั่วโมง และเมื่อเกิดโรคระบาดหรือมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมควรมีการร่วมมือกันทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา

มีข้อเสนอแนะบางข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่นำมาพิจารณาแล้วทำได้ยาก ในเรื่องรัฐควรช่วยเหลือค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปรับปรุงองค์ประกอบฟาร์มและเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้จัดบันทึกในกิจกรรมต่างๆ ของฟาร์มแทนเกษตรกร ซึ่งรัฐน่าจะช่วยได้คือการแนะนำเท่านั้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยเรื่องการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นข้อเสนอแนะจากเกษตรกรผู้ผลิตไก่เนื้อที่กำหนดให้เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นประเด็นแสดงความคิดเห็นตามประสบการณ์และความต้องการของเกษตรกรที่เสนอแนะออกมาเกี่ยวข้องไปถึงบทบาทจากภาครัฐหรือตัวเกษตรกรเอง สรุปได้ดังนี้

3.1.1 ภาครัฐ

1) ควรให้ความสนใจรายละเอียดฟาร์มที่เป็นฟาร์มเก่า และฟาร์มขนาดเล็ก ที่มีการผลิตไก่เนื้อไม่เป็นไปตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อกำหนดไว้หรือไม่ครบถ้วน นำมาพิจารณาเป็นกรณีพิเศษในการวางแผนแก้ไข เพื่อให้การผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรถูกต้องเหมาะสมตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อมากยิ่งขึ้น

2) ควรเร่งส่งเสริมด้านการฝึกอบรม ส่งเสริมด้านเทคโนโลยีการผลิต และส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ใช้ในการผลิต แล้วนำมาประเมินผลในการนำไปใช้ว่าเป็นผลอย่างไร

3) ควรสนับสนุนด้านงบประมาณและความรู้ในการปรับปรุงรายละเอียดของฟาร์มให้ถูกต้องตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งจะเป็นการเริ่มต้นเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ให้แก่ฟาร์มเป็นมาตรฐานเดียวกัน

4) ฟาร์มที่มีปริมาณไก่ที่เลี้ยงมาก หรือฟาร์มที่มีปริมาณไก่ที่เลี้ยงน้อย ควรได้รับการเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่รัฐเท่าเทียมกันในการควบคุมดูแลการผลิตไก่เนื้อของเกษตรกร ตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ

3.1.2 เกษตรกร

1) ควรเน้นเรื่องการจัดการฟาร์มด้านการบันทึกข้อมูลซึ่งเกษตรกรจะต้องเป็นผู้จัดทำเองและเป็นไปไม่ได้ว่าจะให้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้จัดทำ เพราะเจ้าหน้าที่รัฐมีจำนวนไม่มาก แต่จะช่วยให้คือการแนะนำในการจัดทำ ในการจัดทำเกษตรกรควรบันทึกข้อมูลทุกๆ ด้านของการผลิตซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตเองในการหาข้อมูลการผลิต หาสาเหตุของปัญหาที่เกิดจากการผลิต และเมื่อต้องการสืบค้นข้อมูลการผลิตย้อนกลับก็สามารถหาได้เลยในบันทึกที่จัดทำขึ้นนี้

2) ควรมีการปฏิบัติในการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้ออย่างต่อเนื่องและครบถ้วนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการผลิตไก่เนื้อ และเพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดจากการเลี้ยงที่อาจจะเกิดขึ้นเหนือการควบคุม

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่องการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดสุพรรณบุรี มีการศึกษาถึงสภาพสังคมและเศรษฐกิจ การผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งผลการวิจัยที่ออกมานั้นมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1) ควรศึกษาวิจัยกระบวนการตัดสินใจส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อสู่เกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเรื่องโรงเรือนเปิดและโรงเรือนปิดในการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

3) ควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในพื้นที่อื่นๆบ้าง เพราะอาจมีสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ การผลิตไก่เนื้อรวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตไก่เนื้อตามมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อที่แตกต่างกัน